

ПРОФОРІЄНТАЦІЯ І ПРОФВІДБІР

СИЛАБУС

ШАНОВНІ СТУДЕНТИ!

Профорієнтація і профвідбір - дисципліна, що синтезує знання з окремих галузей психології, вона дозволяє систематизувати наукові відомості, які дозволять раціонально і дбайливо використовувати трудові ресурси та дбайливо здійснювати професійне удосконалення спеціалістів.

Бажаю Вам успіхів у навчання!

НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ФАКУЛЬТЕТ, КАФЕДРА

- КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
- ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ, БІЗНЕСУ І ПСИХОЛОГІЇ
- КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ І ТУРИЗМУ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

освітній рівень	бакалавр
галузь знань	05 соціальні та поведінкові науки
спеціальність	053 психологія
освітня програма	Практична психологія
статус дисципліни	нормативна
мова викладання	українська
семестр	III
навчальний рік	2022-2023
обсяг дисципліни	3 кредитів/ 90 годин, серед них: <ul style="list-style-type: none"> • 14 - лекційних • 16 - семінарських • 60 - самостійна робота
форма контролю	іспит
викладач	КИРИЛЕНКО ВАЛЕНТИНА ГРАЦІЯНІВНА канд. психол. наук, доцент https://psy.knlu.edu.ua/vikladachi/
контакти	valentyna.kyrylenko@knlu.edu.ua
дні занять	згідно розкладу занять
консультації	згідно графіку консультацій

СТРУКТУРА СИЛАБУСУ:

- [АНОТАЦІЯ](#)
- [ЦІЛІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ](#)
- [ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ](#)
- [ПОЛІТИКА КУРСУ](#)
- [ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ](#)
- [СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ](#)
- [ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ](#)
- [ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ](#)
- [РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА](#)

АНОТАЦІЯ

Курс «Профорієнтація та профвідбір» є структурним компонентом теоретичної та практичної підготовки майбутніх психологів та, водночас, є нормативною дисципліною. Включає в себе два змістовних модуля.

У першому розділі розглядаються загальне поняття про професійну орієнтацію та профвідбір, як складові професійної придатності людини; професійне становлення та самовизначення особистості в процесі професійної орієнтації та професійного відбору.

У другому модулі дається інформація щодо основ диференційної психології професій; профорієнтації в процесі супроводу професійного становлення людини; професійного консультування в структурі професійної орієнтації людини

Профорієнтація та профвідбір є розділом психологічного знання, який формується на межі фундаментальної психології та практичних питань життя. Сучасна практика профорієнтації та профвідбору все ширше використовується в таких галузях соціальної практики, як: розподіл кадрів, прогнозування соціальної поведінки, консультативна та психотерапевтична допомога. До універсальних питань курсу належать методологічні, теоретичні та конкретно-методичні принципи побудови інструментів профорієнтації та профвідбору працездатної частини населення в сучасних умовах.

ЦІЛІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання вказаного курсу є формування у студентів наукових уявлень про профорієнтацію, професійний відбір як окремі види професійної діяльності практичного психолога; вміння застосовувати їх в професійній діяльності.

Оскільки компетентістний підхід в сучасній освіті передбачає результатом навчання формування низки конкретних компетентностей, то згідно ОП «Практична психологія», вивчення даної навчальної дисципліни забезпечує наступні: **інтегральна компетентність** - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов; **загальні компетентності**: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями,

здатність приймати обґрунтовані рішення, здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя, здатність глибоко розуміти вітчизняні культурні традиції та їх вплив на психічну діяльність і повсякденну поведінку. До **фахових компетентностей** слід віднести: здатність орієнтуватися в основних поняттях і закономірностях у сфері профорієнтації та профвідбору; здатність самостійно збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, здатність розуміти динаміку міжособистісних стосунків та керувати ними.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Знати: Знати предмет, завдання, методи і прийоми профорієнтації та професійного відбору; Знати зміст та структуру основних психологічних категорій, які вживаються на науково-теоретичному, практичному рівні діяльності по профорієнтації та професійному відбору; Знати основні етапи розвитку профорієнтації та профвідбору, як галузі психологічних знань; Знати сучасні психологічні проблеми професійної орієнтації та професійного відбору в процесі професійного самовизначення особистості.

Уміти: Уміти застосовувати набуті знання на практиці; Уміти самостійно поповнювати теоретичний та практичний арсенал методів і прийомів профорієнтаційної роботи та професійного відбору за рахунок опрацювання наукових першоджерел, узагальнення власного та передового досвіду роботи у цій галузі психологічних знань; Уміти організувати робоче місце психолога, який займається профорієнтацією та професійним відбором; Уміти організувати робоче місце психолога, який займається профорієнтацією та професійним відбором; Уміти проводити психологічне консультування з проблем професійного самовизначення, професійної адаптації, професійної реадaptaції, професійної корекції; Уміти здійснювати самопізнання, самовиховання та самоосвіту.

Володіти умінням налагоджувати взаємодію з іншими для донесення інформації, ідей, шляхи вирішення проблем, пошук рішень в галузі професійної діяльності.

Розвивати здатність ефективно формувати комунікативну стратегію в різних професійних ситуаціях; здатність самостійно опрацювати інформацію, нести відповідальність за виконання завдань.

Приймати самостійні рішення та відстоювати погляди у розв'язанні професійних завдань

Програмовані результати навчання, на які зорієнтовано вивчення «Профорієнтація і профвідбір», наступні:

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПРН 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПРН 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПРН19. Враховувати ментальні та релігійні особливості досліджуваних та клієнтів у професійній роботі.

ПОЛІТИКА КУРСУ

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

- ✓ забезпечити викладання навчальної дисципліни згідно робочого плану;
- ✓ дотримуватися норм педагогічної етики, з повагою ставитися до особистості здобувачів;
- ✓ оцінювати навчальні досягнення здобувачів з опорою на визначені критерії для відповідних видів навчальної діяльності (див. [система та критерії оцінювання](#));
- ✓ надавати відповіді на питання студентів щодо змісту курсу та організації навчання;
- ✓ залишатися доступним для комунікації у визначений у силабусі спосіб.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА

- ✓ виконати навчальну програму курсу в повному обсязі;
- ✓ дотримуватися у спілкуванні норм ділової етики, з повагою ставитися до інших здобувачів і викладача;
- ✓ дотримуватися вимог політики курсу, що відвідування аудиторних зазначені нижче.

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Для оперативної комунікації з викладачем щодо змістовних та організаційних питань з курсу рекомендується користуватись **чатом в системі Teams**. Використання інших засобів комунікації (корпоративна електронна пошта; соціальні мережі Telegram, Viber, що прив'язані до особистого номеру телефону викладача) допускається, але відповідь може бути надана з затримкою.

Перед тим, як надсилати викладачу питання, рекомендується перевірити чи не міститься відповідь на питання в тексті силабусу або серед матеріалів курсу (наприклад, у відповідній команді курсу в системі Teams або на платформі Moodle); звернутися з питанням до одногрупників, які можуть знати необхідну інформацію.

ВІДВІДУВАННЯ І ПРОПУСКИ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Відвідування здобувачами освіти лекційних і семінарських занять є обов'язковою умовою успішного проходження навчальної дисципліни.

Відсутність (з поважної та неповажної причини) на лекційному або семінарському занятті не звільняє від навчальної відповідальності і має бути відпрацьована під час консультаційних годин. Для відпрацювання здобувач освіти має бути готовий до обговорення з викладачем питань пропущеного заняття у формі співбесіди. Здобувач також може отримати індивідуальне письмове завдання з питань пропущеного заняття.

ПЛАГІАТ, АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ✓ самостійне виконання всіх видів навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю;
- ✓ посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ надання достовірної інформації про результати власної наукової і творчої діяльності.

ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- Курс читається у форматі **лекцій**, у яких розкриваються основні питання з кожної теми, і доповнюється проведенням семінарських занять.

Для ефективної роботи під час лекції рекомендується: перед початком лекції ознайомитись з її тематикою (див. [тематичний план курсу](#)); пригадати зміст попередньої лекції і встановити зв'язок з новою темою; під час лекції робити конспект (основні тези, найвидатніші факти, різного роду довідки та посилання лектора тощо), намагатися критично осмислювати інформацію, що подається і ставити питання лектору на краще розуміння навчального матеріалу.

- Під час **семінарських занять** поставлені на лекціях питання вивчаються глибше і всебічно, а також аналізується їх значущість для сучасної психологічної науки і можливе практичне застосування засвоєних знань. Заняття проходять у формі вільної дискусії з залученням методу постановки проблемних запитань, націлених на вирішення проблеми або знаходження відповіді на дискусійні питання. Під час семінарського заняття вітається ініціатива студентів у дискусії, їх проактивна позиція.

Для ефективної підготовки до семінарських занять рекомендується: ознайомитись з тематикою і питаннями семінару, а також з рекомендованою до семінару літературою та іншими інформаційними джерелами; студент має бути готовий обговорювати під час семінару всі питання, що визначені до цього заняття у плані (див. [тематичний план курсу](#)).

- Згідно робочої програми з навчальної дисципліни «Профорієнтація і профвідбір», на **самостійну позааудиторну роботу** студента відведено 60 годин. Самостійна робота студентів складається з таких видів роботи: робота з основною та додатковою літературою, з матеріалами інтернету та конспектами лекцій; виконання самостійних завдань різного характеру і рівня складності; підготовка до семінарів та іспитів (заліків) безпосередньо перед ними.

Завдання, винесені на самостійну роботу студента, виконуються ним повністю самостійно і у призначений час подаються на перевірку викладачу. Така форма навчання спрямована на покращення та коригування студентом своїх стратегій самостійного здобуття інформації і виявлення її відповідності цілям навчання; покращення навичок самостійного вирішення проблем і прийняття рішень; набуття або переорієнтації індивідуально-соціальних навичок адаптації до різноманіття навчальних ситуацій та ін.

Для ефективної самостійної роботи рекомендується: уважно ознайомитись зі змістом завдання і вимогами до його виконання і оформлення; оцінити обсяг роботи, яку необхідно провести для його виконання; спланувати час і послідовність дій для виконання самостійної роботи; працювати над завданнями послідовно і систематично, з дотриманням визначених термінів.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів між видами навчальної діяльності змінюється в залежності від форми підсумкового контролю:

семестр	форма підсумкового контролю	види навчальної діяльності здобувача	максимальна кількість балів
III	іспит	аудиторна та самостійна робота	50
		модульна контрольна робота (МКР)	20
		іспит	30

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за поточну (аудиторну та самостійну) роботу протягом семестру та рейтингового бала за МКР.

Поточне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється в національній 4-бальній шкалі («5», «4», «3», «2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських занять позначаються «0».

Критерії оцінювання аудиторної роботи студентів (робота під час семінарів та/або практичних занять)

«5»	студент демонструє вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою, вміє самостійно знайти відповідь на проблемні запитання, спираючись на лекційний матеріал та першоджерела; вміє вводити та використовувати власні класифікації, аналізувати, робити власні висновки; здатен встановлювати міжтематичні та міжпредметні зв'язки
«4»	студент демонструє достатньо вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою та першоджерелами, відповідь на проблемні запитання знаходить за допомогою викладача, спираючись на лекційний матеріал та вивчення першоджерел; допускає неточності та несуттєві (які кардинально не міняють суть) помилки у визначенні понять та категорій і т.і., але легко усуває їх завдяки додатковим питанням
«3»	студент частково володіє матеріалом теми семінару; репродуктивно відбиває зміст лекційного матеріалу та/або основного підручника; допускає помилки у визначенні понять та категорій і т.і.; нездатний знайти відповідь на проблемні запитання, чи вирішити проблемні завдання
«2»	студент демонструє нездатність розкрити питання семінару; не опанував зміст теми, вкрай слабо знає рекомендовану літературу, не володіє науковими фактами та категоріями, не знає основних закономірностей психічних явищ; показує низький рівень загальногуманітарного та наукового мислення

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів

«5»	робота виконана правильно, повністю і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності строго дотримані
«4»	робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки, відбиває належний рівень знань та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності строго дотримані
«3»	робота виконана, але містить помилки, відбиває недостатній рівень знань та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності дотримані частково
«2»	робота виконана на неприйнятно низькому рівні; оформлення не відповідає вимогам; вимоги академічної доброчесності не дотримані
«0»	робота не виконана

Модульна контрольна робота (МКР) проводиться наприкінці семестру і охоплює весь зміст навчального модуля. МКР оцінюється за 4-бальною шкалою («5», «4», «3», «2»). Трансформація оцінки у рейтинговий бал за МКР проводиться у такий спосіб:

Форма підсумкового контролю – ІСПИТ

«5»	–	20 балів
«4»	–	16 балів
«3»	–	12 балів
«2»	–	8 балів
Неявка на МКР або відповідь відсутня	–	0 балів

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи студентів

«5»	при виконанні завдання студент демонструє широку обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, дає вірне та коректне визначення основним поняттям і психологічним термінам; вміє самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки
------------	--

«4»	при виконанні завдання студент показав достатню обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, але виявляє при цьому недостатнє вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коментарі і висновки
«3»	при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, низьке розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, труднощі у проведенні аналізу психологічної ситуації або емпіричних даних та формулюванні коректних та вірних коментарів і висновків
«2»	при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, нерозуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, невміння проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки
«0»	робота не виконана

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється за наступною схемою:

підсумковий рейтинговий бал	оцінка за шкалою ЄКТС	підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою	
		форма підсумкового контролю – залік	форма підсумкового контролю – іспит
90 – 100	A	зараховано	відмінно
82 – 89	B		добре
75 – 81	C		задовільно
66 – 74	D		
60 – 65	E		
0 – 59	FX	незараховано	незадовільно з можливістю повторного складання

Підсумкова форма контролю у III семестрі – **ІСПИТ в усній формі**. Здобувачі мають дати відповідь на три питання екзаменаційного білету.

Для допуску здобувача вищої освіти до іспиту необхідним є виконання ним вимог навчального плану і графіка навчального процесу, а саме: усі пропущені аудиторні заняття мають бути відпрацьовані, усі види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані.

Максимальний екзаменаційний бал становить **30**. Викладач оцінює відповідь здобувача на іспиті за 4-бальною шкалою. Отримана оцінка трансформується в **екзаменаційний рейтинговий бал** у такий спосіб:

«відмінно»	– 30 балів
«добре»	– 23 бали
«задовільно»	– 18 балів
«незадовільно»	– 0 балів

Критерії оцінювання усної відповіді здобувача на іспиті:

«відмінно»	повна і правильна відповідь на всі питання екзаменаційного білета, здобувач демонструє знання фактологічного матеріалу, основних теоретичних питань курсу, вичерпно відповідає на додаткові запитання викладача, творчо застосовує теоретичний апарат дисципліни
«добре»	в цілому правильна відповідь на питання екзаменаційного білета, здобувач вмє робити аналіз і висновки, але на додаткові запитання викладача відповідає з деякими неточностями та недоліками

«задовільно»	поверхнева відповідь на питання екзаменаційного білета, здобувач припускається помилок при висвітленні фактологічного матеріалу, частково знає відповідь на запропоновані питання і демонструє наявність окремих елементів самостійного мислення
«незадовільно»	відсутність будь-якої відповіді на теоретичні запитання внаслідок незнання програмного матеріалу

- ✓ Якщо здобувач на іспиті з дисципліни, з якої він мав семестровий рейтинговий бал **менше 42 балів**, отримує **позитивну** екзаменаційну оцінку («відмінно», «добре», «задовільно»), то йому виставляється підсумкова оцінка з дисципліни за національною шкалою **лише «задовільно»**, за шкалою ЄКТС – **Е**, а в екзаменаційній відомості в графі «Підсумковий рейтинговий бал» ставиться **60 балів**.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

Змістовий модуль 1. Загальне поняття про професійну орієнтацію та профвідбір, як складові професійного становлення.	години
<p>Лекція 1. Загальне поняття про професійну орієнтацію та профвідбір</p> <p>Профорієнтація як система: профінформація, профконсультація, профадаптація. Основні завдання профорієнтації. Роль профорієнтація та її місце в системі освіти. Причини виникнення та розвитку системи профвідбору. Особливості діяльності основних суб'єктів профорієнтації. Модель спеціаліста профконсультанта. Етичні принципи психолога-профконсультанта. Історичні передумови виникнення та розвитку системи профвідбору.</p>	2
<p>Семінар 1. Сутність процесу професійного самовизначення і методологічні основи його дослідження. Законодавча база профорієнтації.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета, завдання функції профорієнтації. 2. Основні напрямки профорієнтації: соціально-економічний, соціально-психологічний, педагогічний, медико-психологічний, диференціально-психологічний, корекційний, контроль адаптації. 3. Законодавча база профорієнтації. 4. Структура процесу професійного самовизначення. 	2
<p>Лекція 2. Професійне становлення та самовизначення особистості в процесі профорієнтації та профвідбору</p> <p>Види самовизначення. Професійне самовизначення та його основні психологічні аспекти. Поняття суб'єкту вибору професії. Ситуація вибору професії. Стадіальність професійного самовизначення. Формула вибору професії. Фактори впливу на вибір професії. Типи професійного самовизначення: професійне, життєве, особистісне. Показники професійного самовизначення. П'ять рівнів самореалізації людини. Конфлікти професійного самовизначення. Особистісно-професійна ефективність. Особистісний професійний план</p>	2
<p>Семінар 2. Поняття професіограми в трудовій діяльності. Складові професіограми.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Професія, спеціальність, посада та їх значення у профвідборі. Класифікація професій. 2. Поняття «професіограма», характеристика її складових. Види професіограм 3. Адаптація в процесі професійно-трудової діяльності. Критерії оцінки адаптації до процесу професійної діяльності. 4. Особливості професійного консультування різних категорій громадян (в тому числі інвалідів). 	2

Лекція 3.	<p align="center">Методи профорієнтації та діагностична робота у системі профорієнтації та профвідбору</p> <p>Групи методів профорієнтації (інформаційно-довідкові, просвітницькі методи; методи професійної психодіагностики. Психодіагностичне поле діяльності профорієнтолога. Класифікація методів профдіагностики. Модель первинного дослідження особистості оптанта. Визначення сформованості професійного плану. Опитувальники професійних здібностей. Диференціально-діагностичний опитувальник.</p>	2
	<p align="center">Семінар 3. Діагностика в профорієнтаційній роботі психолога-консультанта</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні передумови до дослідження фізіологічних та психологічних основ профпридатності. 2. Методи дослідження професійно значущих функцій організму людини та вивчення пізнавальних інтересів особистості. 3. Професійна спрямованість особистості, методи вивчення. 4. Методика вивчення мотивів вибору професії да смисложиттєвих орієнтацій 5. Активізуючі профорієнтаційні методики 	2
Лекція 4.	<p align="center">Психологічні особливості профконсультації і профпросвіти в роботі психолога</p> <p>Поняття профконсультавання. Мета, завдання та принципи профконсультавання. Види профконсультацій. Причини звернення за профконсультацією. Завдання, види, етапи профконсультаційної роботи у школі. Індивідуальна і групова профконсультаційна робота. Особливості взаємодії профконсультанта та оптанта. Основні психологічні труднощі у роботі профконсультанта. Прийоми профконсультавання. Етичні норми профконсультавання. Форми професійної просвіти. Сутність, структура, функції та завдання профінформації. Вимоги до профінформації, профагітації та профпропаганди. Результати неправильної професійної пропаганди. План проведення бесід, лекцій з учнями про професії. Особливості організації та форми профінформації у сучасній школі реабілітація осіб з особливими потребами та осіб з інвалідністю.</p>	2
	<p align="center">Семінар 4. Професійно-психологічний відбір: процедура проведення. Особливості консультування при профвідборі</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Професійний психологічний відбір: сутність, характеристика. 2. Ефективність дій професійного психологічного відбору 3. Форми профінформаційної роботи 4. Психологічна підтримка оптанта. 5. Професійна реабілітація: поняття і зміст 	2
Змістовий модуль 2. Психологічні особливості професійного самовизначення		години
Лекція 5.	<p align="center">Професійне самовизначення молоді</p> <p>Поняття про професійне самовизначення особистості. Зовнішні та внутрішні фактори професійного самовизначення. Типи професійного самовизначення. Професійне самовизначення учнів, етапи та завдання. Особистий професійний план. Типи впливу сім'ї на професійне самовизначення учнів. Основні типи помилок та упередження, можливі при виборі професії.</p> <p>Проблеми у виборі професії, типові ускладнення і протиріччя між мотиваційними факторами при виборі професії. Самовизначення у виборі професії як актуалізація внутрішнього потенціалу особистості, особистісне ставлення до проблеми вибору професії, наявність потреби та розвитку здібностей до прийняття рішення про виборі професії.</p> <p>Типи професійного самовизначення: професійне, життєве та особистісне. Пять рівнів самореалізації людини. Життєві сценарії та життєві стратегії Е. Берна. Створення життєвого сценарію. Рівні самовизначення за професійним і життєвим типом самовизначення.</p>	2
	<p align="center">Семінар 5. Професійна придатність</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні передумови до дослідження фізіологічних та психологічних основ профпридатності. 	2

<p>2. Багатогранність особистісних особливостей. Особистість як суб'єкт професійного розвитку та профвизначення. Темперамент, риси характеру та їх прояв в професійній діяльності.</p> <p>3. Мотиви, ціннісні орієнтації та їх роль в професійному визначенні.</p>	
<p>Лекція 6. Особливості активізації професійного самовизначення.</p> <p>Загальна характеристика методів активізації професійного самовизначення учнів. Ігрові методики активізації професійного самовизначення (ціннісно-моральні профорієнтаційні ігри; пробно-ознайомлювальні ігри). Технології активації професійного самовизначення. Особливості змісту групової та індивідуальної профорієнтації. Правила проведення групових профорієнтаційних заходів. Профорієнтаційні вправи та ігри. Схема вибору професії. Психологічне консультування з питань профвідбору, профпідбору, профпридатності. Структура інтерв'ю та його організація. Організаційне і управлінське консультування. Психологічна підтримка та психологічний супровід професійного самовизначення різних категорій клієнтів центрів зайнятості. Соціально-трудова реабілітація осіб з особливими потребами та осіб з інвалідністю. Концептуальні положення професійного становлення особистості. Вплив соціально-економічних факторів на професійне становлення особистості. Стадії професійного становлення особистості. Особливості особистості як суб'єкта праці. Роль біографічних криз у професійному становленні та розвитку особистості.</p>	2
<p>Семінар 6. Основні стратегії профконсультаційної допомоги. Етичні проблеми консультування.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Індивідуальна профконсультація і її види. 2. Групові методи, форми і умови профконсультації 3. Особливості і правила роботи профконсультанта: з людьми, які бажають змінити професію, з безробітними, профорієнтація осіб, які повернулись з місць позбавлення волі, осіб звільнених у запас, осіб шкільного віку. 4. Психологічна просвіта як складова профорієнтації. 5. Навчання самоаналізу та прийняттю самостійного рішення про вибір професії. 6. Особливості вибору професії. Особистий професійний план та методика його складання. 	2
<p>Лекція 7. Професіографія та характеристика професійних якостей консультанта з профвідбору.</p> <p>Поняття про професіографію. Принципи професіографії. Поняття про професіограму, План-схема професіограми. Поняття про психограму. Класифікація професій. Формула вибору професії. Професії та спеціальності. Професійно важливі якості різних типів професій. Професійні та особисті компетенції консультанта з профвідбору. Стилiстичні особливості діяльності з профвідбору. Можливі помилки консультанта з профвідбору. Характеристика негативних якостей консультанта з профвідбору. Моделі особистості профконсультанта: за Н. В. Чепелевою та Н. І. Пов'якель. Критерії професійної придатності практичного психолога. Вимоги до професійних якостей практичного психолога. Етапи та методи профвідбору.</p>	2
<p>Семінар 7. Професіограма та правила написання та перевірки резюме Характеристика професійних якостей консультанта по профвідбору.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види професіограм. <ol style="list-style-type: none"> 1.1 «Модель спеціаліста»: складові елементи. 1.2 «Формула професій», схема аналізу професій. 1.3 Аналітична професіограма та загальна схема профвідбору. 2. Схема побудови особистої професійної перспективи (ОПП) як варіант моделі професійного самовизначення. 3. Правила проведення інтерв'ю кандидата на вакансію. 4. Правила написання та перевірки резюме. 	2

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Вивчення курсу «Профорієнтація і профвідбір» передбачає виконання завдань для позааудиторної роботи. Загальна кількість письмових завдань для самостійного позааудиторного виконання за семестр – 6. Основними видами самостійної підготовки з курсу є: ведення тезаурусу, складання та заповнення рисунків, схем та таблиць, написання есе, самодіагностика. Детальна інструкція щодо завдань для самостійної роботи і способів їх виконання подається в команді Microsoft Teams.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ**ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ**

1. Значення профорієнтації та її місце в системі освіти.
2. Профорієнтація як система. Структурні компоненти профорієнтаційної роботи.
3. Поняття про профконсультацію, її основні завдання та етапи проведення.
4. Вирішення питань профконсультаційної роботи в школі.
5. Системний характер профорієнтації.
6. Функції, напрями та компоненти профорієнтації.
7. Принципи профорієнтації.
8. Діагностика в профорієнтації
9. Профадаптація як критерій вдалого професійного вибору.
10. Загальна характеристика профвідбору. Причини виникнення та розвиток профвідбору.
11. Етапи та умови проведення профвідбору.
12. Ситуація вибору професії. Поняття суб'єкту вибору професії.
13. Керування вибором професії. Основні стадії професійного самовизначення.
14. Самопізнання і його роль у виборі професії.
15. Формування мотивів вибору професії. Потреби і цілі як основа формування мотиваційної сфери.
16. Характеристика факторів, що мають вплив на професійний вибір старшокласників.
17. Шляхи формування у школярів мотивів вибору професії в освітньому процесі.
18. Поняття професії, спеціальності, посади.
19. Професіографія, професіограма, психограма.
20. Методи психологічного аналізу професій.
21. Види професіографії
22. Психологічні класифікації професій.
23. Класифікація професій за Є.А.Климовим: типи, класи, групи професій.
24. Класифікація професійно орієнтованих типів особистості Дж.Голланда.
25. Застосування схем аналізу професій в профорієнтації.
26. Психологічне вивчення професій.
27. Принципи та правила складання професіограм.
28. Психограма як складова частина професіограми.
29. Психологічна професіографія та її особливості. Методи професіографії.
30. Здібності та професійно-важливі якості.
31. Основні характеристики профвідбору.
32. Процедура й методи профвідбору.
33. Типи самовизначення, їх основні відмінності.
34. Сутність і фактори професійного самовизначення.
35. Типи самовизначення, їх основні відмінності.
36. Сутність і фактори професійного самовизначення.
37. Професійне самовизначення на різних стадіях становлення особистості.
38. Особливості професійного самовизначення у шкільному віці.
39. Зовнішні і внутрішні фактори професійного самовизначення оптантів.
40. Роль сім'ї у професійному самовизначенні підлітків.
41. Дослідження типологічних особливостей особистості.

42. Поняття про темперамент, його структуру. Основні типи ВНД. Основні нервові процеси та їх визначення.
  43. Вимірювання типологічних особливостей.
  44. Визначення психічних процесів та функцій особистості.
  45. Діагностика мотиваційної сфери, психодіагностичне вимірювання здібностей.
  46. Стан здоров'я людини та його значення для вибору професії
  47. Зміст поняття "профпридатність".
  48. Відповідність змісту та умов праці фізичним та фізіологічним особливостям людини.
  49. Індивідуальні протипоказання щодо вибору певних професій. Причини профнепридатності.
  50. Формула вибору професії.
  51. Особистий професійний план.
  52. Характеристики методів активізації професійного самовизначення
  53. Якісні особливості професійних планів.
  54. Типові помилки при виборі професії.
  55. Фактори успішної адаптації працівника на новому робочому місці
  56. Поняття, мета та функції психологічного супроводу професійного самовизначення особистості.
  57. Основні види профконсультування.
  58. Цілі, завдання й принципи роботи психолога-профконсультанта.
  59. Категорії клієнтів та типологія профконсультаційних ситуацій.
- Форми і методи проведення профконсультацій.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна (базова):

1. Авдєєв Л.Г. Стан та перспективи розвитку професійної орієнтації в Україні: наук.-метод. посіб. для працівників служби зайнятості. К.: ІПК ДСЗУ, 2012. 64с.
2. Андрагогіка в професійному навчанні безробітних: матеріали науково-методологічного семінару (20 вересня 2012 р., м.Київ) /уклад.: Л.Н. Капченко, Л.Й. Літвінчук, Н.В.Савченко та ін. К.: ІПК ДСЗУ, 2012. 184 с.
3. Баклицький І.О. Психологія праці: Підручник. 2-ге вид., пер.і доп. К.: Знання, 2008. 655 с. <https://westudents.com.ua/knigi/530-psihologiya-prats-baklitskiy/>
4. Балл Г.О., Бастун М.В., Гордієнко В.І., Красильникова Г.В., Красильников С.Р. Психологія праці та професійної підготовки особистості: Навч. посіб. Хмельницький: ТУП, 2001. 330 с.
5. Баріхашвілі І.І. Психологічні основи профорієнтації і професійного самовизначення. Навчальний посібник. К.: Ніка-Центр, 2008. 208 с.
6. Ірхіна С.М. Профорієнтація та професійно-психологічний відбір в органах внутрішніх справ України: навч. посіб. / С. М. Ірхіна. - К. : МВС, 2007. 91 с.
7. Кашкарьова Л.Р. Профорієнтація та профвідбір: навч.-метод. комплекс для студ. спец. "Практична психологія"; Бердян. держ. пед. ун-т. - 2-ге вид., допов. Бердянськ : БДПУ, 2012. 197 с.
8. Kyrylenko W., Shakota A. Features of the counseling process for people with restrictions of life-sustaining activity in psychosocial work. *Nauki Społeczno-Humanistyczne. Polsko-ukraińskie czasopismo naukowe Соціально-Гуманітарні Науки. Польсько-український науковий журнал / Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal*, 2017, Vol. 04. Режим доступу: https://sp-sciences.io.ua/s2621825/kyrylenko_valenyna_shakota_anna_2017.
9. Кириленко В., Шакота А. Особливості консультативного процесу для осіб з обмеженням життєдіяльності в психосоціальній роботі. *Освіта регіону. Політологія, психологія, соціальні комунікації*. 2017. № 2. С. 108-114.
10. Кириленко В.Г. Консультативні практики в соціальній роботі: навчально-методичний посібник .К.: Університет «Україна», 2020. 358 с
11. Kyrylenko, V. CHARACTERISTICS OF LIFE AND PROFESSIONAL STRATEGIES. *Problems of Psychology in the 21st Century*, 2022. 16 (2), doi:<https://doi.org/10.33225/ppc/22.16.72> (видання індексується в Scopus)
12. Кові Стівен. 7 звичок надзвичайно ефективних людей. Потужні інструменти розвитку особистості: навч. посібник. 2-ге вид., стер. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016
13. Кожан Т.О. Професійна орієнтація: Навч. посіб. К., 2009. 214 с.

14. Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. 395 с.
15. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Теорія і практика професійного психологічного відбору: Навч. посіб. для слухачів та студ. ВНЗ. К.: Ніка-Центр, 2006. 532 с.
16. Коропецька О.М. Профорієнтація та профвідбір: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. Прикарпатський національний ун-т ім. В.Стефаника. Івано-Франківськ, 2005. 236 с.
17. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці : підручник. К. : Видавництво КНЕУ, 2003. 367 с.
18. Професійна орієнтація в сучасній школі: кращі методичні розробки практичних психологів і соціальних педагогів малокомплектних загальноосвітніх навчальних закладів, навчально-виховних об'єднань, навчально-виховних комплексів : методичні рекомендації / авт. кол. за наук. ред. І. І. Ткачук. К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 115 с.
19. Скульська В.Є. Організація професійного навчання безробітних у професійно-технічних навчальних закладах: навч.-метод. посіб. К.: ІПК ДСЗУ, 2012. 158 с.
20. Технології професійної орієнтації населення в умовах ринку праці: монографія / авт. кол. Н.А. Пробірченко, Н.І. Литвинова, В.В. Синявський та ін. К.: Педагогічна думка, 2012. 256 с.
21. Тітченко Н.В. Організація методичної роботи у професійно-технічних навчальних закладах державної служби зайнятості: науково-методичні рекомендації. К.: ІПК ДСЗУ, 2012. 64 с.
22. Філоненко М. М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-ра психолог. наук: 19.00.07; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. К., 2016. 40 с.

Додаткова:

1. Б.В. Барчі Профорієнтація та профвідбір: методичні вказівки до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з дисципліни для студентів денної та заочної форм навчання напряму підготовки 6.030103 Практична психологія. Мукачево: МДУ, 2017. 41с.
2. Деркач Т.Л. та інші Твоє майбутнє в юридичній сфері / Т.Л. Деркач, М.С. Саприкіна. К: Юстон, 2018. 44 с.
3. Гандзюк М. П. Є. П. Желібо, М. О. Халімовська Основи охорони праці : підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Каравела, 2008. 384 с.
4. Карпіловська С.Я., Мітельман Р.Й., Синявський В.В., Ткаченко О.М., Федоришин Б.О., Ящишин О.О. Основи професіографії: навч.посібник. Київ: МАУП, 1997. 148 с.
5. Киричук О.В. Психологічні особливості Я-концепції безробітного: навч.-метод. посіб. / О.В. Киричук, С.О. Тарасюк. К.: ІПК ДСЗУ, 2012. 148 с.
6. М. С. Корольчук, В. І. Осьодло Психодіагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Ельга, 2004. 400 с.
7. Моргун В.Ф., Тітов Г.Г. Основи психологічної діагностики. К: Видавничий дім «Слово», 2009. 464 с.
8. Найдъонов М. І. Психологія престижності професій : монографія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 160 с.
9. Психологія профорієнтації у системі педагогічної освіти : монографія. / Є. В. Єгорова, О. М. Ігнатович, В. В. Кобченко та ін. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 248 с.
10. Психологія діяльності організацій в умовах соціально-економічних змін (на матеріалі освітніх організацій) : монографія / Л. М. Карамушка, О. А. Філь, О. І. Бондарчук та ін. К. : Педагогічна думка, 2008. 192 с.
11. Психофізіологічне забезпечення готовності студентів до педагогічної діяльності : монографія. Акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. К. : Педагогічна думка, 2008. 296 с.
12. Теоретичні і методичні основи профорієнтації учнів загальноосвітніх шкіл та психолого-педагогічний відбір абітурієнтів на педагогічні спеціальності вищих навчальних закладів : метод. рек. для вчителів шкіл, працівників соц.-психологічних служб, викладачів пед. ін-тів і ун-тів / М-во освіти і науки України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Черкаси : Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2006. 125 с.